

**RADNIČKI I KOMUNISTIČKI POKRET
NA ZADARSKOM PODRUČJU**

1987 -

211199

Misc. B 13747

ID 120825047

ZNANSTVENA
KNJIŽNICA

Miscellanea

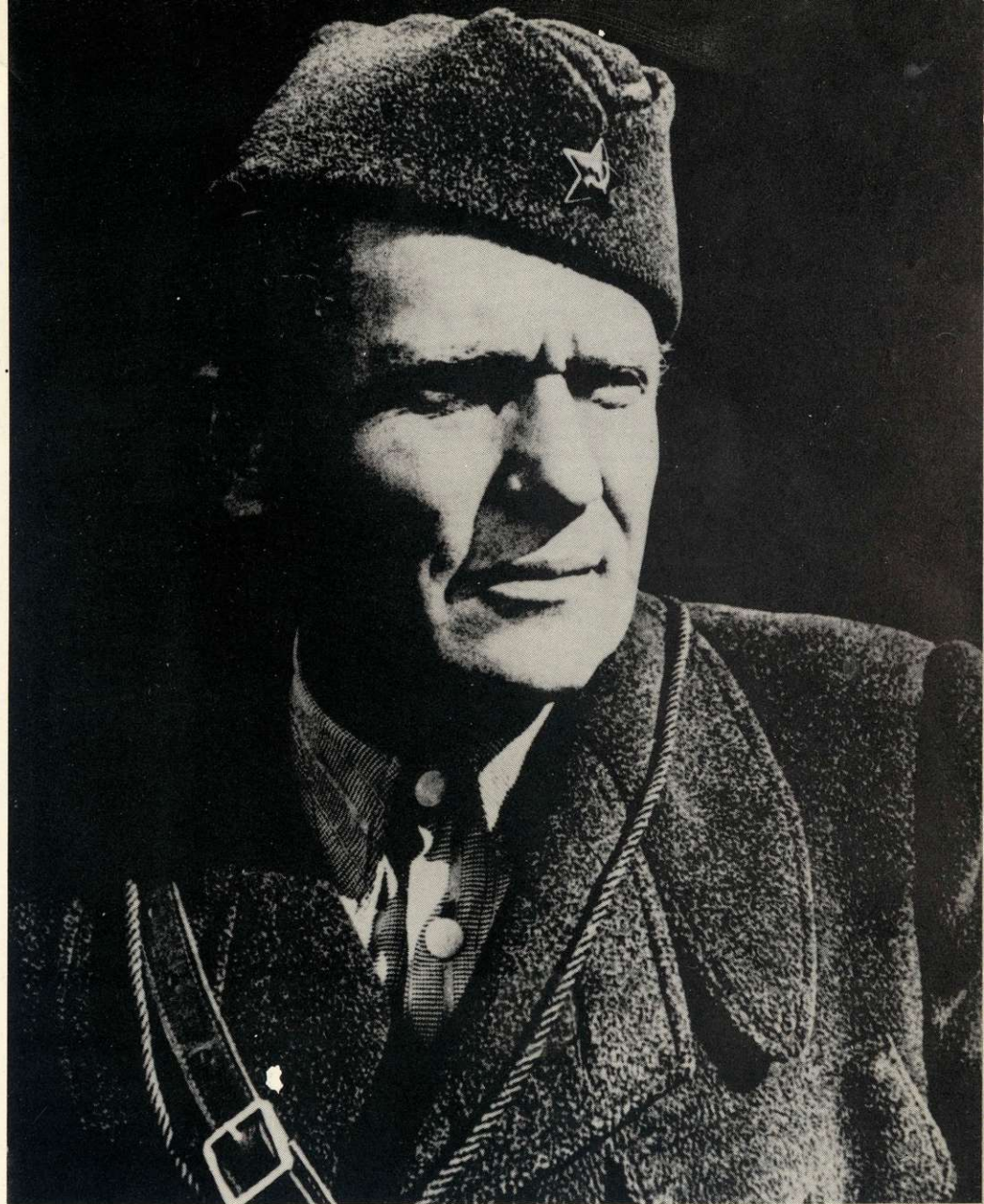
B

Br.

13747

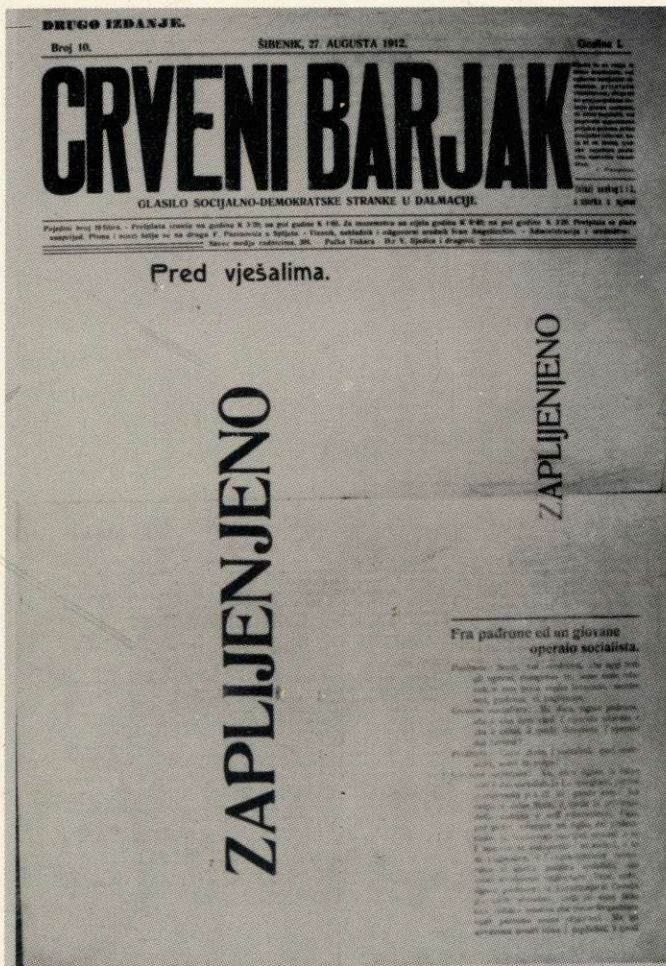
211199

ZADAR

Radnički i komunistički pokret
na zadarskom području

U povodu obilježavanja 50. godišnjice
dolaska druga Tita na čelo KPJ i
50. godišnjice osnivanja KPH/SKH

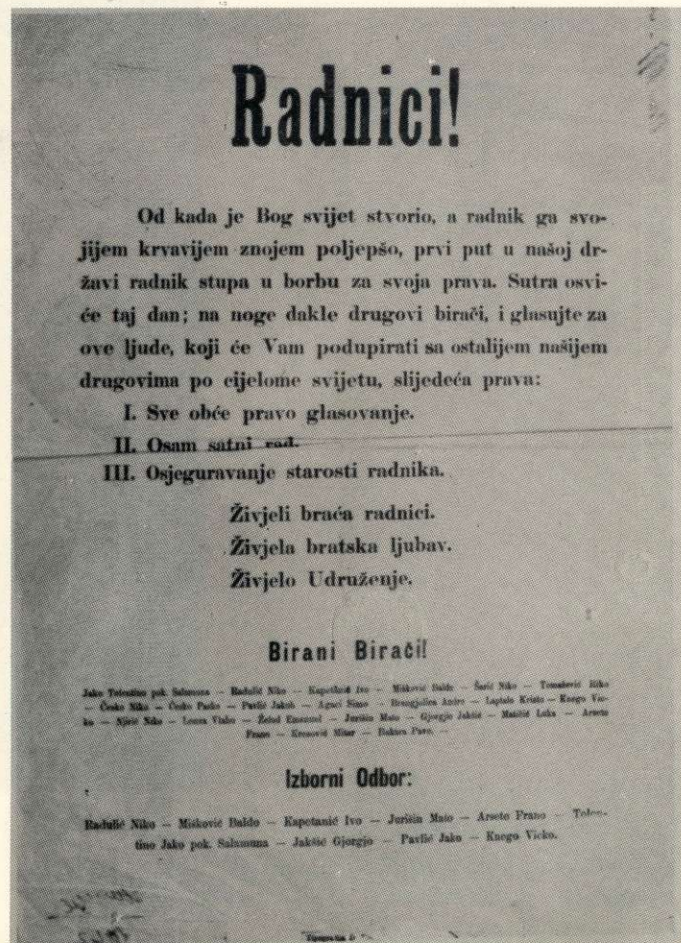
Upravo u danima održavanja Osnivačkog kongresa KPH u Velom Ižu se osniva prva organizacija KP na području općine Zadar krajem srpnja 1937. godine, a prvi članovi novoosnovane partijske organizacije bili su Silvo Filipović, Nikola Cvitanović i Marijan Žuvić-Karlo.

U proljeće 1938. godine osnovana je partijska organizacija u Malom Ižu u kojoj su članovi bili Šime Lukin-Babac, Ive Lukin-Ivić, Bruno Mezić-Frankopan, Šime Toman i Marijan Lukin-Marijanić. U Ugljanu u to vrijeme član je partije Šime Kova-

čić, a drugi članovi partije s ovog područja radili su i djelovali u Zagrebu, Splitu i plovili na brodovima.

1940. godine osnovana je partijska organizacija u Galovcu, a 1941. godine u Ugljanu, Preku, Ravi, Žmanu, Luci, Savru, Molatu.

U lipnju 1941. godine preko Kotarskog komiteta KPH Preko osniva se i organizira partijska organizacija u Zadru. U ljeto 1941. godine organizacije KP na sadašnjem području općine Zadar imale su 89 članova, a u organizacijama SKOJ-a

Zadarski socijalisti, 1902.

bilo je 300 članova. To je bila osnova da Partija u narodu jača i širi svoj utjecaj, tako da je već prvih dana ustanka, slijedeći poziv KPJ na općenarodni ustanak, na zadarskom području bilo pripravno za odlazak u partizane 500 boraca. Taj podatak najbolje pokazuje koliko su i kako komunisti politički djelovali i kakav su imali utjecaj u narodu.

Stradanje Prvog partizanskog splitskog odreda u Košutama, te pogibija člana CK KPJ

druga Pavla Papa-Šilje i druge teškoće poremetili su planove odlaska u partizanske odrede pa je prva grupa od 30 komunista u noći između 6. i 7. prosinca 1941. godine krenula sa zadarskih otoka preko Kornata, šibenskog terena i Bukovice u Liku. Tako je započeo partizanski put komunista sa zadarskog područja od otočića Maslinovac do Bjelopolja u Lici, gdje su djelovali kao Treći vod Dalmatinske čete bataljona »Marko Orešković«. Nakon toga na zadarskom području dolazi do prvih oružanih akcija i ot-

Krvav sukob u Privlaci.

U Privlaci blizu Zadra neki težaci nisu htjeli da daju dio ploda vlasnicima zemalja. Ovi se obratiše sudu. Kad je sudbeni vrhovoditelj došao na lice mjesta, praćen od karabiniera, težaci se oprlješe, dočekavši ih kamenjem. Karabinieri su pucali, te ubili dvojicu: Marka Grbića i Antu Zupčića, a nekoliko ih je teško ranjeno. Doneseni su u zadarsku bolnicu.

»Novo doba«, 1919.

pora okupatoru. Najznačajnija akcija je ustanak u Malom Ižu 26. 7. 1942. godine kad su pod vodstvom članova Partije Maložani onemogućili Talijanima da oduzmu ulje, smjelom akcijom na brodu »Sofija«, svladali oružanu pratnju i s narodom se povukli na Dugi otok. S Dugog otoka svi sposobni za vojsku, među kojima je bilo i 57 žena, krenuli su preko Kornata i vodičkog terena u partizanske odrede, u Primorsku četu i u jesen 1942. godine u II dalmatinsku proletersku brigadu.

I na kopnenom dijelu sadašnje općine Zadar širio se i jačao NOP i organizirani utjecaj Partije. U partizanske odrede odlaze partizani iz Galovca, Nina, Ražanca, Novigrada i drugih mjesta. U toku NOB-a osnivaju se i nove partijske organizacije, učvršćivala se organizacija novih organa vlasti i oslobodilačkog fronta u cjelini. U NOB-i sudjeluje hiljade boraca ovog kraja od kojih su njih 1.797 položili svoje živote u borbi protiv okupatora i njihovih slugu.

Oslobođenjem Zadra, 31. listopada 1944. godine i zadarskog područja, mađa u uvjetima totalnih razaranja i nerazvijenosti skoro čitavog područja općine, nastupa teško i slavno razdoblje obnove i izgradnje, otvaranja novih industrijskih pogona, obnove i formiranja i drugih djelatnosti. Evo nekoliko podataka koji ilustriraju taj razvoj.

Prolazni broj 210 0 1
Priloga izlazi dva puta tjedno: u ponedjeljku i srijedi. Cijena 100.000. Za reklame: prva strana 100.000, druga 50.000, treća 30.000, četvrta 20.000. Izdavač: Narodna izdavačnica Zadar, ul. 2. siječnja 1944.

BORBA

Nezavisan politički i društveni list

Zagreb, nedjelja 15. listopada 1942

Mesto svadila

Priloga se javlja iz Zadra kao i drugi broj. U ovom broju, prema informacijama iz Zadra, svadila se na ulici 2. siječnja 1944. godine. Priloga se javlja iz Zadra kao i drugi broj. U ovom broju, prema informacijama iz Zadra, svadila se na ulici 2. siječnja 1944. godine.

Propast zemlje ili promjena režima

Priloga se javlja iz Zadra kao i drugi broj. U ovom broju, prema informacijama iz Zadra, svadila se na ulici 2. siječnja 1944. godine.

Priloga se javlja iz Zadra kao i drugi broj. U ovom broju, prema informacijama iz Zadra, svadila se na ulici 2. siječnja 1944. godine.

Američki dobrovoljci na putu za SSSR 10. IX 1927.

Broj stanovnika

Godina	Općina	Grad	Godina	Općina	Grad
1910.	64.486	18.077	1961.	90.210	25.243
1931.	71.922	17.358	1971.	107.746	43.187
1948.	75.953	13.954	1981.	116.174	60.371
1953.	80.650	16.146	1985.	cca 120.000	cca 70.000

Broj zaposlenih u industriji 1957. je 2.800 radnika, a 1985. već 12.600 radnika.

Društveni proizvod ukupne privrede raste u razdoblju od zadnjih 20-tak godina po prosječnoj stopi od 5,5% računajući u stalnim cijenama. Glavni nosilac razvoja je društveni sektor privrede uz kako smo vidjeli višestruke promjene privredne strukture. Razdoblje od proteklih 20-tak godina je razdoblje izgradnje i fizionomskog oblikovanja lučko-industrijske zone u Gaženici, razvoja kemijske industrije, modernizacije industrije uopće, razvoja turizma i izgradnje modernih turističkih objekata, ekspanzija

Ivan Švorinić Škapular, u sredini, na sektoru obrane Madrida

Obiteljsko ime: <i>Luric</i>		Tipus: <i>27.95</i>
Kršno ime: <i>Škapular</i>		Fotografija: snimanje dne <i>194. br. 23.941.</i>
Nadimak:		
Gene-ralio	oca: <i>Đuro Luric, učitelj, bolnički liječnik</i>	
	matere: <i>Đurđica Škapular</i>	
Zvanje, zanaat i t. d.: <i>učitelj</i>		
Sadašnje zanimanje:		
Rodno mjesto: <i>Đurđica, općina Šibenik</i>		
Zavičajna općina: <i>Šibenik, općina Šibenik</i>		
Godina rođenja: <i>1911. 20. 11.</i>		
Vjeroispovijest: <i>katolik</i>		
Stabd: <i>Šibenik</i>		
Djeca:		
Zadnje obitavalište: <i>Šibenik, ulica ...</i>		
Sušilo i vopitvu kod: <i>20. ...</i>		
Osobni opis:		
Visina u cm.:		
Štaz: <i>svjetlo, ...</i>		
Kosa: <i>bruna, ...</i>		
Brk: <i>bruna, ...</i>		
Obrve: <i>bruna, ...</i>		
Oblik lica: <i>okruglasto, ...</i>		
Boja lica: <i>svjetlo, ...</i>		
Oči: <i>svjetlo</i>		
Čelo: <i>svjetlo</i>		
Nos: <i>svjetlo</i>		
Usta: <i>svjetlo</i>		
Zubi: <i>svjetlo</i>		
Podbradak: <i>bruna, ...</i>		
Ruke: <i>bruna, ...</i>		
Osobiti znakovi i tjelesne mane:		
Osobita svojstva:		
Odan pišu:		
Isprave o zavičajnosti: <i>općina Šibenik</i>		
Opaska:		

Izmjera tijela:

glava	prsa
<i>17</i>	<i>105</i>

Spособnosti:

Govori jezike: *srpski, hrvatski i govoriti talijanski i engleski*

Čita, piše:

Spretnost i umjeća:

Praktična:

mijenjanje oblića:

Nadjevanje krivih imena:

Rubopis:
U Zagrebu 2/1 1952 g.
Juric Škapular

Daktiloskopiran: *7. 1. 1957*

Ugljan, zaselak Guduće, 1939.

društvenog sektora poljoprivrede (PK »Zadar«) te izgradnja novih prometnica.

U 1986. godini po efikasnosti privređivanja zadarska privreda je prva u Dalmaciji i deseta u Hrvatskoj. Postoje značajni rezultati na gotovo svim drugim područjima.

U Savezu komunista možemo pratiti slične trendove razvoja gledano kroz broj članova Partije.

1946. godine u okrugu Zadar je bilo 1.583 članova SKJ

Grupa Veložana, 1940.

Grupa skojevaca sa zadarskog područja u Šibeniku

1947. godine — Kotarski komitet Zadar je imao 899 članova

Ukupno: 1.238 članova

1953. godine u kotaru Zadar je bilo 3.455 članova (obuhvaćeno 17 općina, sadašnje Zadar, Pag i Benkovac)

1961. godine — u općini Zadar je bilo 3.557 članova; u kotaru Zadar je bilo 5.567 članova (Zadar, Benkovac, Biograd, Obrovac, Pag)

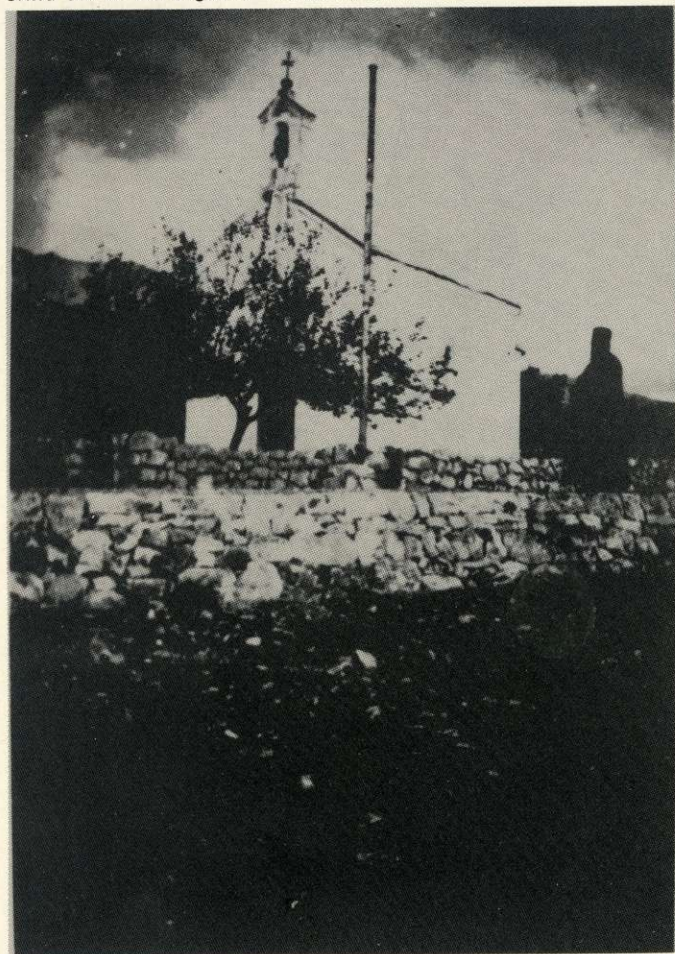
1971. godine — bilo je 4.376 članova SKJ

1981. godine — bilo je 6.871 članova SKJ

Sada u 291 OOSK djeluje oko 6.200 članova SKJ.

Ne možemo a da ne kažemo da danas prolazimo kroz izvjesnu ekonomsku a djelomično i društvenu krizu. Savez komunista se suočio s problemom prevladavanja autarkičnosti jugoslavenskog društva. Svjetska ekonomska kriza 70-tih godina i način njenog rješavanja od strane najrazvijenijih zemalja potencirale su i naše

Crkva Sv. M. Arhangela u Tribnju Šibuljini

probleme i od 1980. godine nalazimo se u jednoj od teških ekonomskih kriza u svom socijalističkom razvoju. Zbog dubine i dužine trajanja krize ona ima značajne konzekvence na socijalnom, idejnom, političkom, kulturnom, civilizacijskom planu. Kriza je izraz autarhije jugoslavenskog društva, unutrašnjih razvojnih problema i poremećaja, ali i posljedica dubokih strukturalnih proturječnosti i promjena u suvremenom svijetu.

(Iz referata dra Ante Gilića, predsjednika Općinskog komiteta SKH Zadar, na Svečanoj sjednici u Velom Ižu, 4. VII 1987.).

Otočić Maslinovac

Maloiški ustanici, 1942.

Članovi Okružnog komiteta SKOJ-a za sjevernu Dalmaciju, 1942.

KATALOG

1. Portreti druga Josipa Broza Tita, iz godina 1928, 1937, 1942. i 1953.
2. Zadar, Trg tri bunara 1904. godine
3. Zadarski socijalisti 1902. godine
4. Zadarski pekarski radnici na proslavi Prvog maja 1912. godine
5. Petar Ranj (1846-1924.) iz Kukljice na otoku Ugljanu, aktivist Socijalističke stranke

Članovi Okružnog komiteta KPH za sjevernu Dalmaciju, 1942.

6. Grupa omladinaca revolucionara iz Zadra, na jednom izletu pred prvi svjetski rat
7. Zadar, skidanje amblema Austro-Ugarske monarhije s Vele straže 1918. godine
8. Članak »Krvav sukob u Privlaci«, Novo doba, 1919. godine
9. Rikard Katalinić Jeretov, »Mojoj Istri«, pjesma ispevana »U Splitu u crnoj noći 11. XI 1920.«.
10. Svečani doček vojske i organa vlasti Kraljevine Jugoslavije u Benkovcu nakon prve talijanske okupacije
11. Panorama Zadra oko 1930. godine

Članovi Okružnog komiteta KPH Zadar, 1945.

12. Blaž Valjin (1896-1942.) iz Kali na otoku Ugljanu, član KPJ od 1924, član Mjesnog komiteta KPJ Zagreb i učesnik Osme partijske konferencije 1928. kada je među prvima podržao istupanje Josipa Broza, predratni urednik »Borbe«, dugogodišnji robijaš, nakon uspješnog bijega iz Kerestinja 13/14. VII 1941. priključuje se prvoj partizanskoj jedinici u Hrvatskom zagorju gdje hrabro pogiba

12. Policijski karton Blaža Valjina

13. Fotografija Huberta Vidakovića, koja se djelila među radnicima radi prikupljanja pomoći za podizanje spomenika u Zagrebu 1936. godine

Partijski kurs u Zadru, 1945.

Delegati Općinske konferencije SKOJ-a Nin, 1943.

Prvomajska proslava u Zadru, 1945.

14. Fotografija Krste Ljubičića, koja se dijelila među građanstvom u spomen njegove pogibije od zločinačke ruke 1937. godine
15. Potpisi građana u znak saučešća obitelji Krste Ljubičića
16. Grupa američkih dobrovoljaca za pomoć Sovjetskom Savezu na brodu »Paris« 10. IX 1927, među kojima rodom iz Oliba: Marko Lukin, Nikola Telesmanić i Nikola Budeša, a iz Ugljana na o. Ugljanu: Mate Kogo, Božo Kuštera, Paško-Josip Maštruko i Krsto Mikelenić
17. Izjava Pavla Štimca o Hubertu Vidakoviću
18. Izjava Jakova Blaževića o Hubertu Vidakoviću
19. »Naš kalendar«, 1936. godine
20. Policijski karton Marijana Žuvića-Karla
21. Bare Burčul
22. Ivan Burčul
23. Danilo Štampalija

24. Ivan Švorinić Škapular, u sredini, na sektoru obrane Madrida
25. Dokument o ranjavanju Ivana Lukina Popina, 3. II 1938. na Morelli, pripadnika II bataljona 129. brigade Španjolske republikanske vojske
26. Hrvoje Jelić, kao 16-godišnjak poslao je svom ocu u SAD, s kojim se nikada nije vidio, ovu fotografiju s posvetom
27. Ugljan na o. Ugljanju, zaselak Guduće, 1939. godine
28. Pjesnik Jugoslav Jugo Šuljić, rođeni Zadranin
29. Umnožena fotografija Dragutina Bilića u akciji prikupljanja pomoći za Španjolsku, s tekstom u donjem lijevom uglu: »Dragutin Bilić pao u borbi za čovječanska prava i slobodu 1937.«
30. Grupa Veložana, u jesen 1940. godine, u sredini čuču Ante Banina, sekretar Međumjesnog i Mjesnog komiteta KPH

Prvi posjet druga Tita Zadru, 17. VII 1951.

31. Pogled na zgradu Jugoslavenske čitaonice u Velom Ižu, nakon izgradnje 1927. godine
32. Grupa skojevaca sa zadarskog područja u Šibeniku
33. Komunisti Velog Iža uče se u rukovanju oružjem, lipanj 1941. godine
34. Marcel Mezić, predratni komunist, među prvim srpskim ustanicima 1941. godine, strijeljan u Smederevskoj Palanci
35. Predratni snimak crkve Sv. Mihajla Arhangela u Tribnju Šibuljini, gdje su ustaški zločinci 1941. godine vršili pokolje i mučenja nedužnoga srpskoga stanovništva
36. Članovi Okružnog komiteta KPH za sjevernu Dalmaciju na okružnoj konferenciji u Srbu, kolovoza 1942. godine. S lijeva na desno: sekretar Marijan Žuvić Karlo, Nikola Sekulić Bunko, Ivo Družić, Dule Štrbac i Ante Bego Giljak

37. Grupa maloliških ustanika na vodičkom terenu u rujnu 1942. godine, s nekolicinom pripadnika Primorske čete i čuvenim kurirrom Milom Vlahovom (desno čuču)
38. Ante Bajlo Oprez, komunista i neustrašivi partizanski obavještajac
39. Učesnici prve konferencije Antifašističkog fronta žena na zadarskom području, održane u Kukljici na o. Ugljanu kolovoza 1943. godine, prvi s desna Marijan Žuvić Karlo, sekretar Okružnog komiteta KPH Zadar
40. Bosiljka Fulgozi i Venci Vlahov, članovi Okružnog komiteta SKOJ-a za sjevernu Dalmaciju, ljeto 1942. godine
41. Delegati Općinske konferencije SKOJ-a u Ninu, rujan 1943. godine
42. Dokument zadarske policije u kojem je Ante Maštrović Nino registriran kao komunista, 22. VIII 1942. godine
43. Otočić Maslinovac na kojemu je 6/7. XII 1941. godine svečano formiran Prvi partizanski odred sa zadarskog otočja, koji je potom krenuo za Liku gdje je skupa s ostalim borcima iz Dalmacije i Like bio stvaralac i pronosilac bratstva i jedinstva između Hrvata i Srba
44. Pripadnici Prvog partizanskog odreda sa zadarskog otočja: iz Malog Iž (12) — Vilmo Govorčin, Mičo Lovrin, Marijan Lukin Marijanić, Rudolf Lukin Doko, Šime Lukin Babac, Ive Marelić, Kuzman Marelić, Julije Petričić, Žarko Petričić, Miljenko Rokov Brica, Šanto Rokov Mušica, Vladimir Ravkin Ranko; iz Velog Iža (7) — Ante Banina, Milovan Brčić, Silvio Filipović, Ugo Paša, Božo Rakocija Šmeling, Albert Sutlović, Ante Švorinić Tončić; iz Molata (4) — Mirko Bašić, Rudi Bašić, Mirko Dundović, Celestin Matulić; iz Savra (3) — Mladenko Kotrulja, Ivo Šarunić, Nedjeljko Vidučić; iz Luke (3) — Augustin Bubica, Mladen Bubica, Stako Parmać (bio učitelj); iz Žmana (1) — Ivo Kalcina.
45. Prvi proleterski bataljon u maršu 1942. godine. Prvi je komandant bio Ante Banina a u njegovim su se redovima borili i prvoborci sa zadarskoga područja
46. U kratkotrajnom sjedištu (punktu) Okružnog komiteta KPH Zadar, ljeti 1943. godine, na Dugom otoku blizu Savra
47. Grupa članova partijskih komiteta i terenskih radnika početkom 1943. godine
48. Delegati Prve okružne konferencije USAOH-a za okrug Zadar, održane 23. i 24. IX 1944. godine u Salima na Dugom otoku
49. Članovi Kotarskog NOO Preko na dan izbora 6. VIII 1944. u Dragovama na Dugom otoku, na drugoj kotarskog konferenciji
50. Prva proslava oslobođenja Zadra — veliki narodni miting 3. XII 1944, održan u krugu današnje Kasarne JNA »Đuro Đaković« u Zadru
51. Vladimir Nazor u Zadru, 27. III 1945.
52. Partijski kurs pri Okružnom komitetu KPH Zadar, održan u Zadru 1945.
53. Članovi Okružnog komiteta KPH Zadar, u Zadru 1945.
54. Članovi Okružnog komiteta SKOJ-a Zadar, u Zadru 30. III 1945.
55. Članovi Mjesnog i Okružnog komiteta KPH Zadar, u Zadru na dan rasformiranja 7. III 1946.
56. Delegacija srpske omladine u Zadru, 7. IV 1945.

57. Delegati zadarskog okruga na Prvom kongresu USAOH-a, u Zadru pred polazak
58. Članovi Mjesnog i Okružnog komiteta SKOJ-a Zadar, početkom 1946.
59. Prvomajska proslava u Zadru 1945.
60. Prvomajska proslava u Zadru u godini obilježavanja 40 godina KPJ/SKJ
61. Udarnički rad na raščišćavanju ruševina u Zadru, 1945.
62. Posada broda »Aleksandar I« 1944. u Kanadi, na dan podizanja zastave Nove Jugoslavije. Poviše Titove slike Ante Kolić i Stipe Longin, oba iz Kali na o. Ugljanu
63. Pokloni prikupljeni za pomoć Novoj Jugoslaviji od članova Jugoslavenskog republikanskog udruženja »Bratstvo« u Montevideu, Urugvaj
64. Odbor Ujedinjenih Dalmatinaca na proslavi oslobođenja Zadra u Brooklynu, 19. V 1945. Na slici je i više iseljenika sa zadarskog područja.
65. Jugoslavenski iseljenici i pomorci na prvomajskoj paradi u New Yorku, 1946.
66. Prvi posjet druga Josipa Broza Tita Zadru, 17. VII 1951.
67. Posljednji posjet druga Josipa Broza Tita Zadru, 15. VIII 1979.
68. Bombardiranje Zadra
69. Ante Roca, porušeni Zadar, tri fotografije
70. Ante Brkan, obnovljeni Zadar, 9 fotografija
71. Likovni zapisi iz Španjolske, 6 gvaševa, 1936.

VITRINA I — Izbor štampe i oglasa do 1920.
 VITRINA II — »Borba« broj 1, god. I, 19. II 1922, koju je kao pretplatnik dobio Vlado pok. Vice Nikpalj iz Arbanasa u Zadru, s još 5 pretplatnika. Kazalo potalijančenih hrvatskih i srpskih prezimena za vrijeme talijanske uprave u Zadru između dva rata.
 VITRINA III — Izbor dokumenata iz narodno-oslobodilačke borbe 1941-1945.
 VITRINA IV — Izbor partizanske štampe iz narodnooslobodilačke borbe 1941-1945.

Fotografije: pod r. b. 50. fond Naučne biblioteke u Zadru, pod 2. i 11. iz privatne kolekcije Giorgio Giadrini, sve ostale iz fonda Odjela revolucije Narodnog muzeja u Zadru, Arhivska i biblioteka građa iz Historijskog arhiva, Naučne biblioteke i Odjela revolucije Narodnog muzeja.

Organizatori izložbe: Historijski arhiv, Naučna biblioteka i Narodni muzej — u Zadru

Priredivački odbor izložbe: Nikola Lukačević, Romano Meštović, Šime Pavić i Valentin Uranija

Koncepcija, postava izložbe i katalog: Valentin Uranija

Korice i suradnja u likovnoj postavi izložbe: Antun Travirka

Povećanje fotografija: Antun Travirka

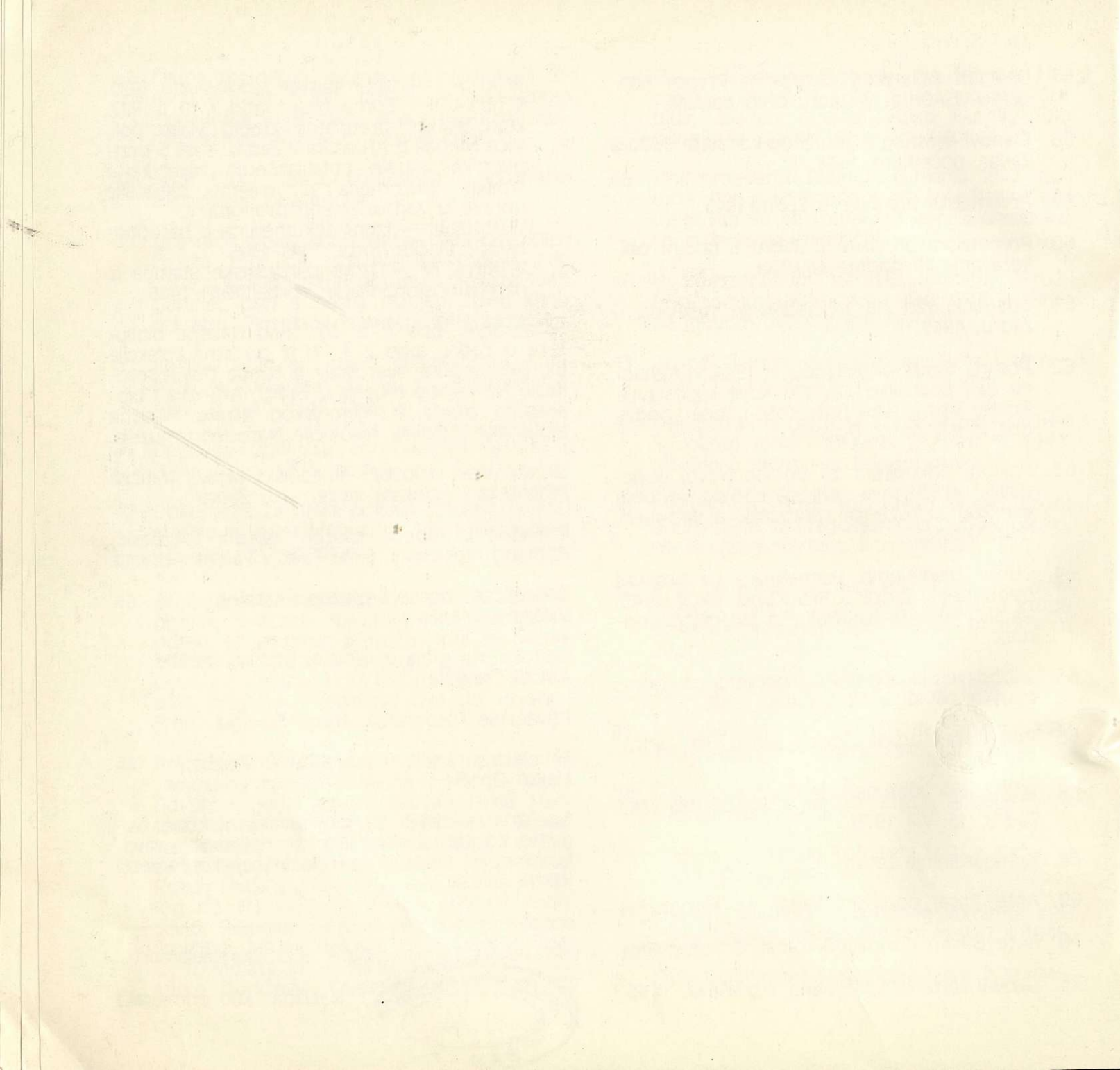
Tehnički suradnik u postavljanju izložbe: Marko Opačić

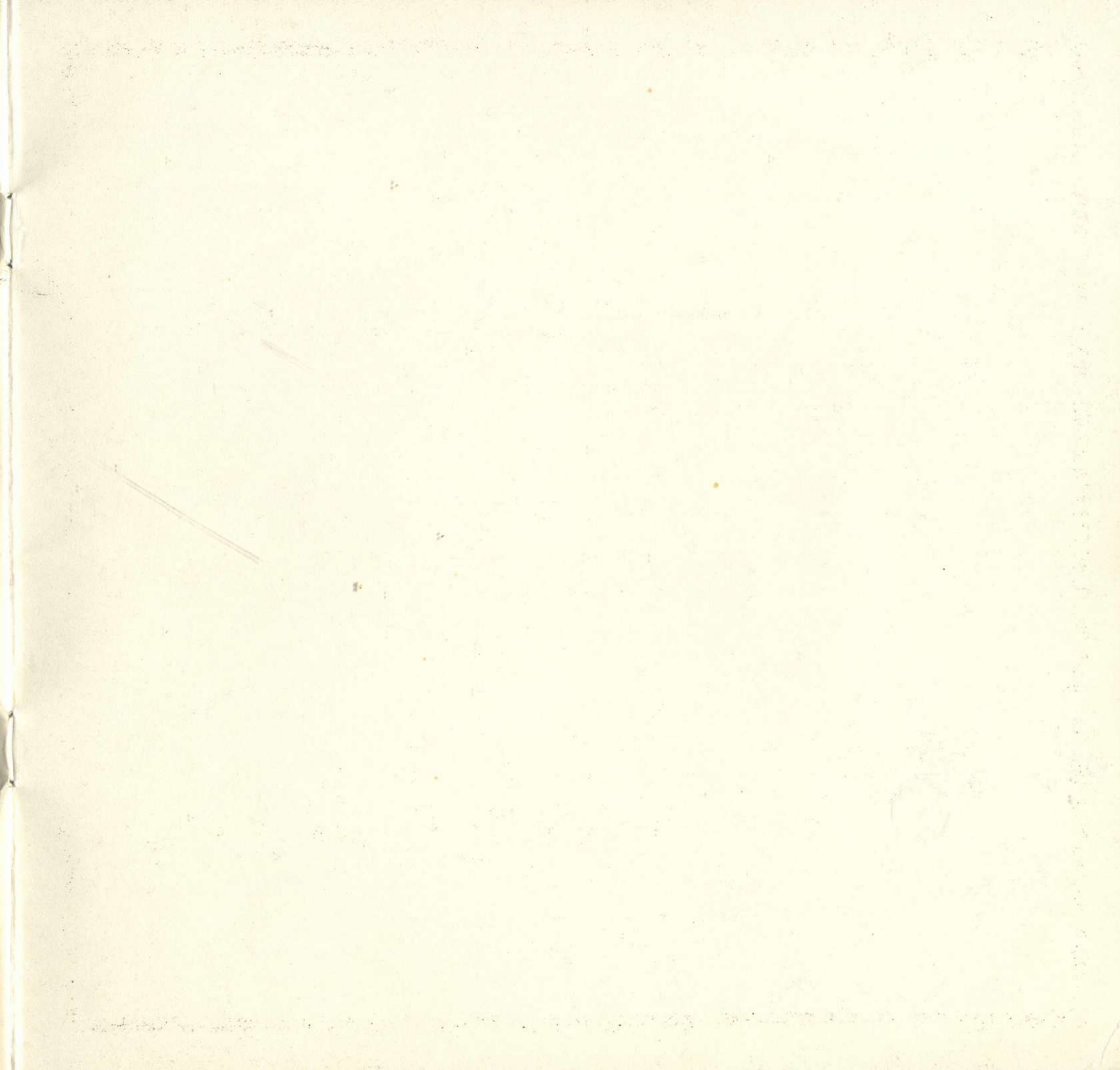
Novčana sredstva za priređivanje izložbe osigurao Koordinacioni odbor za njegovanje revolucionarnih tradicija pri Općinskoj konferenciji SSRNH Zadar

Tisak: »Narodni list«, OOUR »Grafička djelatnost« Zadar, 1987.

Naklada: 300 primjeraka

ZNANSTVENA
KNJIŽNICA

Miscellanea

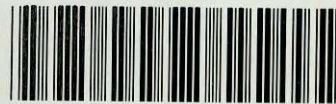
B

Br. 13747
211199

ZADAR

ZNANSTVENA KNJIŽNICA
ZADAR

730073409